

**KONFERENCIJA – SEMINARAS
„KARTU MES GALIME DAUGIAU“**

Asmeninio profesinio tobulėjimo (APT) sistema mokykloje: mokytojų profesinio augimo patirtys

2023-12-07

Dr. Natalija Kaunickienė

Šiaulių Salduvės progimnazijos direktorė

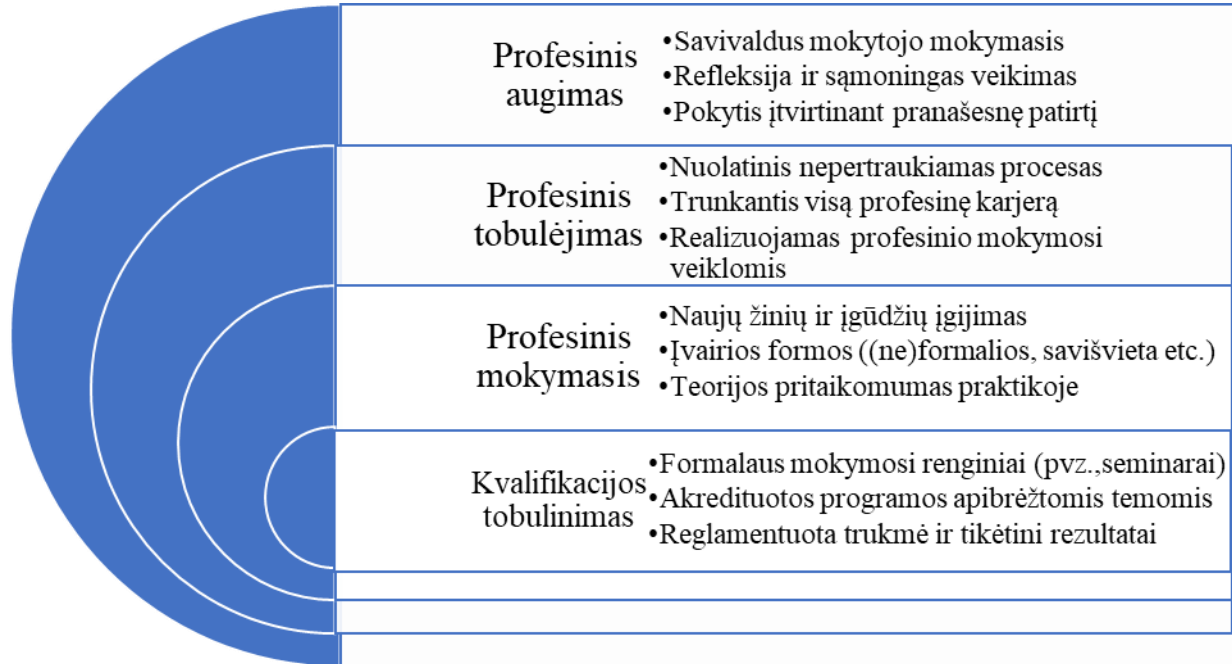
Mokytojų profesinio tobulėjimo svarba (1)

- **Veiksmingas profesinis tobulėjimas** (Porter et al., 2000; Garet et al., 2001; Desimone et al., 2002; Darling-Hammond et al., 2017; Caena, 2011), **atliepiantis visuomenės poreikius, skatinantis pažangą** (Guskey, 2000; Joyce & Showers, 2002; Illeris, 2003; Korthagen, 2004; Evans, 2008).
- Mokytojo tobulėjimas **darbo vietoje, integruojant mokymo veiklą ir mokytojų mokymąsi**, orientuojantis į **realias situacijas, autentišką kontekstą** (Leu, 2004; Eraut, 2004, 2007; Hindin et al., 2007; Bruce et al, 2010).
- Mokytojo **mokymasis iš patirties, reflektuojant savo veiklą ir jos rezultatus** (Korthagen et al., 2001; Rodgers, 2002; Beauchamp & Thomas, 2009), **kuriant savo mokymo praktiką, tinkamiausią jo mokiniams** (Timperley et al., 2008; Darling-Hammond & Richardson, 2009; Borko et al., 2010; Avalos, 2011; Postholm, 2012; Darling-Hammond et al., 2017).

Mokytojų profesinio tobulėjimo svarba (2)

- **Asmeninis mokytojo veiksmingumas** (Korthagen & Vasalos, 2005; Bandura, 2006; Beauchamp & Thomas, 2009; Evans, 2014; Sakadolskienė, 2017). **Profesinės tapatybės stiprinimas ir reflektavimas** kaip esminė profesinio augimo sąlyga (Larriee, 2000; Korthagen et al., 2001; Rodgers, 2002; Villegas-Reimers, 2003; Postholm, 2008; Bubnys, 2009; Beauchamp & Thomas, 2009; Bubnys & Kairienė, 2016; Darling-Hammond et al., 2017; Johari, 2017).
- **Konstruktivus bendradarbiavimas su kolegomis** kaip sąlygos mokytojui augti asmeninėje ir profesinėje srityse (Vescio et al., 2008; Vangrieken et al., 2017; Hauge, 2019; Sprott, 2019). Mokytojų bendradarbiavimas, **komandinis veikimas kaip kolegialaus ar socialinio mokymosi praktika** (Goddard et al., 2004; Eels, 2011; Donohoo et al., 2020; Pylväs et al., 2022).
- Mokytojų tobulėjimą skatinančios **struktūros, formuojamos pačios mokyklos bendruomenės** (Putnam & Borko, 2000; Darling-Hammond, 2000; Villegas-Reimers, 2003; Kwakman, 2003; Leu, 2004; Geijsel et al., 2009; Caena, 2011).

Kvalifikacijos tobulinimo, profesinio mokymosi, profesinio tobulėjimo ir profesinio augimo sąsajos

Nuo tradicinio profesinio tobulėjimo link kontekstualaus tobulėjimo paradigmos

- Kintanti samprata apie mokytojų mokymosi ypatumus skatina pokyčius pereinant nuo tradicinio kvalifikacijos tobulinimo renginiuose teikiamo kompetencijų stiprinimo prie **nuolatinio, nenutrūkstamo tobulėjimo integruojant žinias su praktine veikla**, vykstančia **kasdieniam mokinių mokymo procese**.
- Orientuojantis į paties **mokytojo, kaip aktyvaus besimokančiojo**, kuris geriausiai žino, ko reikia jo klasės mokiniams, **veikmę ir interaktyvią sąveiką su kolegomis, mokyklos kontekstu**, siekiama **individualių ir institucinių tikslų dermės**, stiprinančios mokytojo profesinę tapatybę, mokytojo ir mokyklos veiklos kokybę.
- Šiuolaikinio profesinio tobulėjimo sampratą atliepiantis mokytojų pokyčių procesas turėtų atitikti šias veiksmingam **mokymuisi profesinėje aplinkoje sąlygas**: nuolat, nepertraukiamai vykti mokyklos ir klasės kontekste; remtis aktyvia paties mokytojo mokymosi ir reflektavimo veikla; apimti bendradarbiavimą su kolegomis planuojant, stebint veiklas, dalijantis patirtimi, diskutuojant ir priimant mokinių mokymą gerinančius sprendimus.
- **Mokykla**, turėdama resursų ir galimybių organizuoti sąlygas veiksmingam mokytojo mokymuisi remiantis kontekstu, gali ir privalo **kurti struktūras, susiejančias individualias ir kolektyvines mokytojų praktikas**, kurios skatintų nuolatinį tobulėjimą ir galėtų vesti mokytojus link profesinio augimo.

Kontekstualaus mokymosi darbo vietoje sąlygos

Mokytojo lygmuo

- Klasės konteksto pažinimas
- Galimybės eksperimentuoti
- Paties mokytojo nuostatos nuolat mokytis
- Įsivertinimo procesai
- Laikas refleksijai ir tyrinėjimams

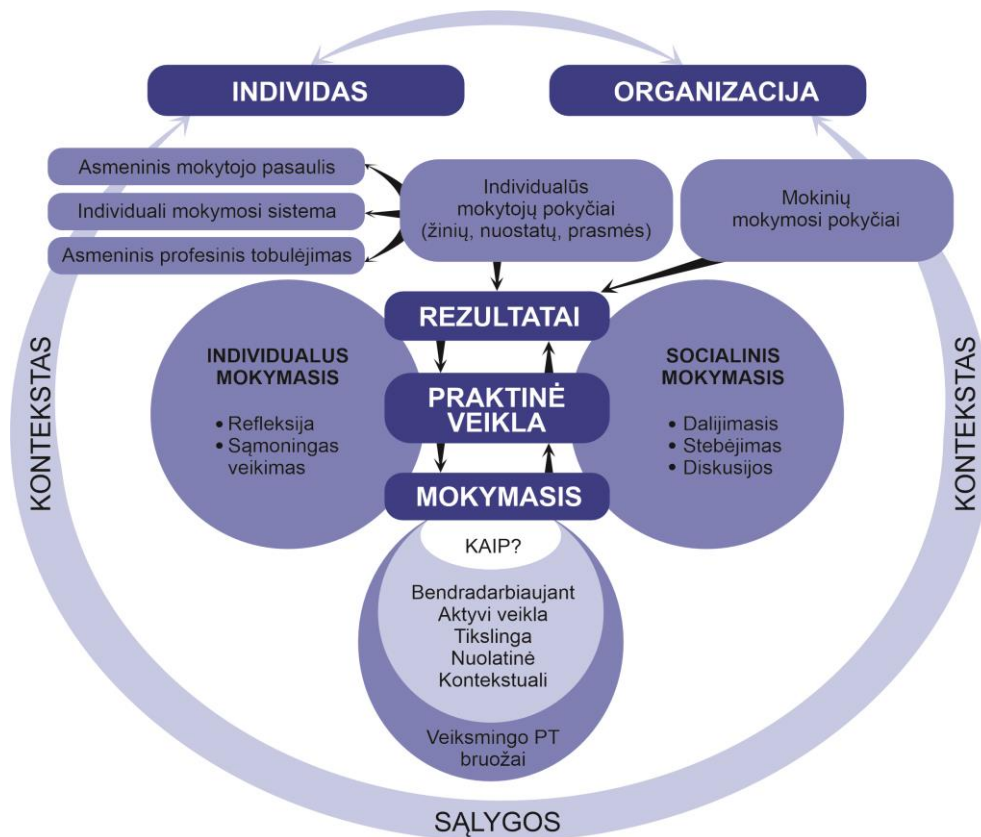
Grupinis lygmuo

- Kolegialios sąveikos
- Aktyvaus mokymosi galimybės
- Praktika pagrįstų turinio žinių ir pedagoginių įgūdžių ugdymas
- Dalijimosi patirtimi skatinimas

Mokyklos lygmuo

- Profesinės mokymosi bendruomenės praktika
- Bendradarbiavimu grindžiama mokyklos kultūra
- Sąlygų neformaliai mokymuisi sudarymas
- Vadovų parama
- Išorės ekspertų įtraukimas

Profesinio augimo mokantis darbo vietoje modelis

Kas yra asmeninis profesinis tobulėjimas?

- Nuolatinis, nenutrūkstantis mokymosi procesas, kuriuo mokytojas siekia tobulinti savo bendrąsias, dalykines bei pedagogines kompetencijas.
- Mokyti reiškia mokytis - mokytojai prisiima atsakomybę už savo mokymąsi visą gyvenimą.
- Kokie gebėjimai akcentuojami?
  - Organizuoti savo mokymąsi individualiai ir grupėje;
  - Įvertinti profesinės praktikos privalumus ir trūkumus numatant profesinio tobulėjimo perspektyvas;
  - Nuolat tikslingai atnaujinti žinias ir lavinti įgūdžius.

(Mokytojų atestacijos nuostatai)

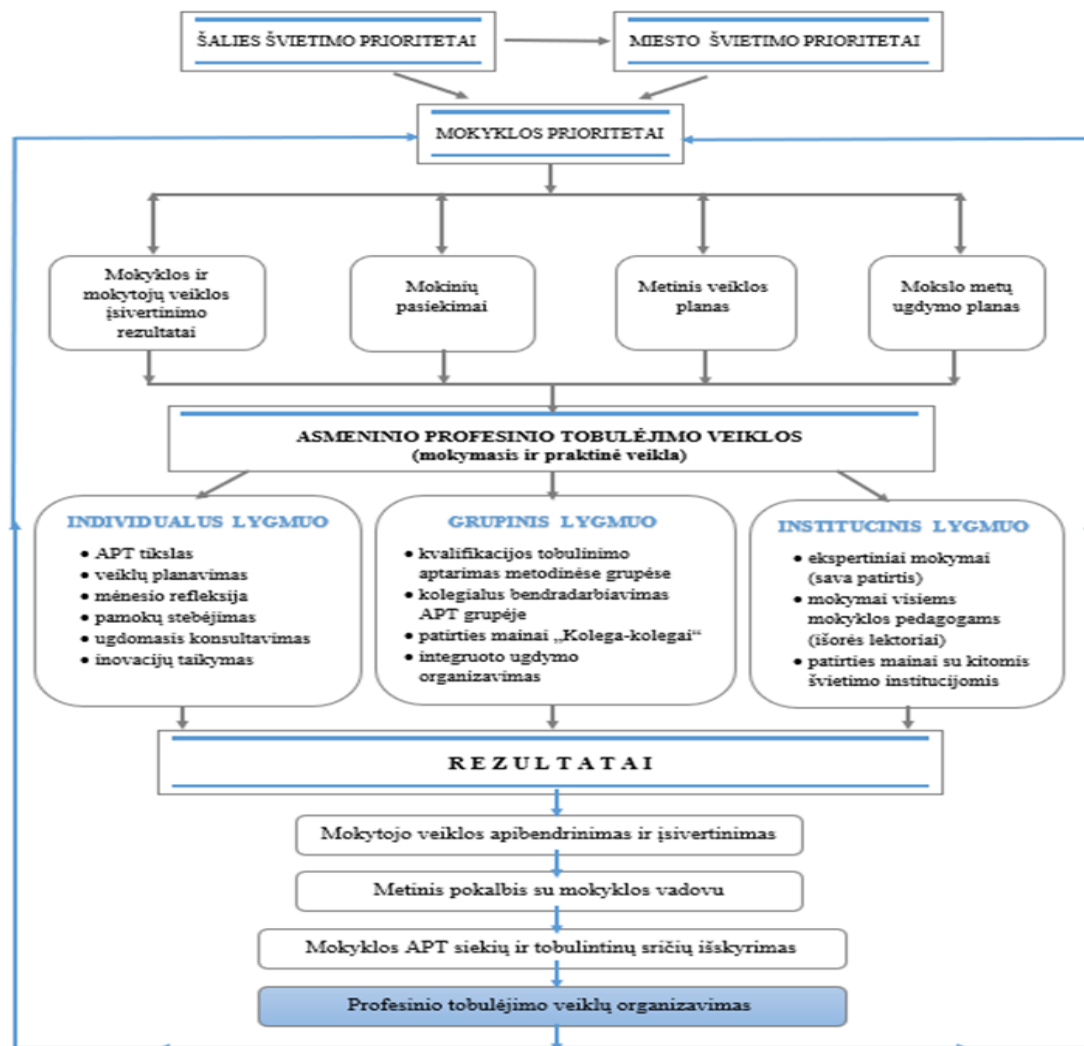
Mokytojų atestacijos nuostatų III veiklos sritis: asmeninis profesinis tobulėjimas

- Supranta mokymosi visą gyvenimą vertę ir turi nuostatą nuolat mokytis.
- Geba rekonstruoti ir reflektuoti savo veiklą, siekdamas ją tobulinti ir atpažinti savo kompetencijas.
- Geba parengti ugdomosios ir metodinės veiklos dokumentų aplanką, jį pristatyti ir vertinti.

APT: asmeninio profesinio tobulėjimo sistema

- APT sistema parengta vadovaujantis Mokytojų atestacijos nuostatais (2008), Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija (2012), Geros mokyklos koncepcija (2015).
- Mokytojų asmeninio profesinio tobulėjimo **sistemos tikslai**:
  1. Kurti refleksyvią – apmąstančią bei aptariančią savo veiklą – mokytojų bendruomenę;
  2. Skatinti mokytojus kryptingai rūpintis nuolatiniu asmeniniu profesiniu tobulėjimu stebint ir tiriant savo veiklą;
  3. Skatinti mokytojų bendradarbiavimą mokantis vieniems iš kitų bei tobulėjant drauge;
  4. Numatyti organizacijos profesinio tobulėjimo kryptis ar / ir tikslus, būdus bei formas.

APT sistema mokykloje (tyrimo kontekstas)

APT

Persony jedina ne matinos, a idejos. V. Hugo

Pedagogas.lt

Table with 4 columns and 10 rows, likely a schedule or list of items.

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

... (text) ...

... (text) ...

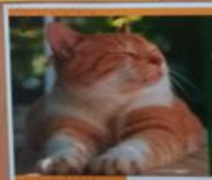
Table with 3 columns and 10 rows, likely a schedule or list of items.

	1	2	3
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

... (text) ...

... (text) ...

... (text) ...

... (text) ...

... (text) ...

APT praktika

- Mokslo metų asmeninio profesinio tobulėjimo **tikslas**.
- **Mokymasis APT grupelėse**, keičiantis patirtimi, diskutuojant, reflektuojant (kartą per mėnesį).
- Mėnesio **refleksija**.
- **Pamokų stebėjimo** praktika (2+2 per pusm. rodo ir stebi).
- Ugdomieji **pokalbiai su kuratoriumi, grįžtamasis ryšys**.
- Patirties mainai **APT sekcijose, ekspertinis ir socialinis mokymasis**.

Kompetencijų tobulinimo veiklos

- INDIVIDUALUS LYGMUO

APT tikslas, veiklų planavimas, mėnesio refleksija, pamokų stebėjimas, ugdomasis konsultavimas, edukacinių inovacijų taikymas.

- GRUPINIS LYGMUO

kvalifikacijos tobulinimo aptarimas metodinėse grupėse, kolegialus bendravimas ir bendradarbiavimas APT grupėje, patirties mainai „Kolega-kolegai“, integruoto ugdymo organizavimas.

- INSTITUCINIS LYGMUO

ekspertiniai mokymai (sava patirtis), socialinis mokymasis, mokymai visiems mokyklos pedagogams (išorės lektoriai), patirties mainai su kitomis švietimo institucijomis.

Mokytojų profesinio augimo patirtys, dalyvaujant mokyklos asmeninio profesinio tobulėjimo (APT) sistemoje, apima 3 kategorijas:

- A - Mokytojo refleksijos sąlygojami pokyčiai kaip profesinio augimo patirtis;
- B - Kolegialus bendradarbiavimas siekiant asmeninių ir institucinių tikslų dermės;
- C - Organizacijos sistemos įgalintas asmeninis profesinis tobulėjimas.

A - Mokytojo refleksijos sąlygojami pokyčiai kaip profesinio augimo patirtis

1. Sąmoningas profesinio tobulėjimo besimokant siekis.
2. Formaliuose mokymuose įgytos ir kontekstualios informacijos integravimas.
3. Orientacija į mokinių mokymosi poreikius.
4. Profesinio tapatumo kaita įsivertinant asmeninę pažangą ir priimant pokyčius.
5. Pozityviomis emocijomis grindžiama pedagoginė sąveika.
6. Asmeninių ribų ir kliūčių įveikos strategijos ir būdai.

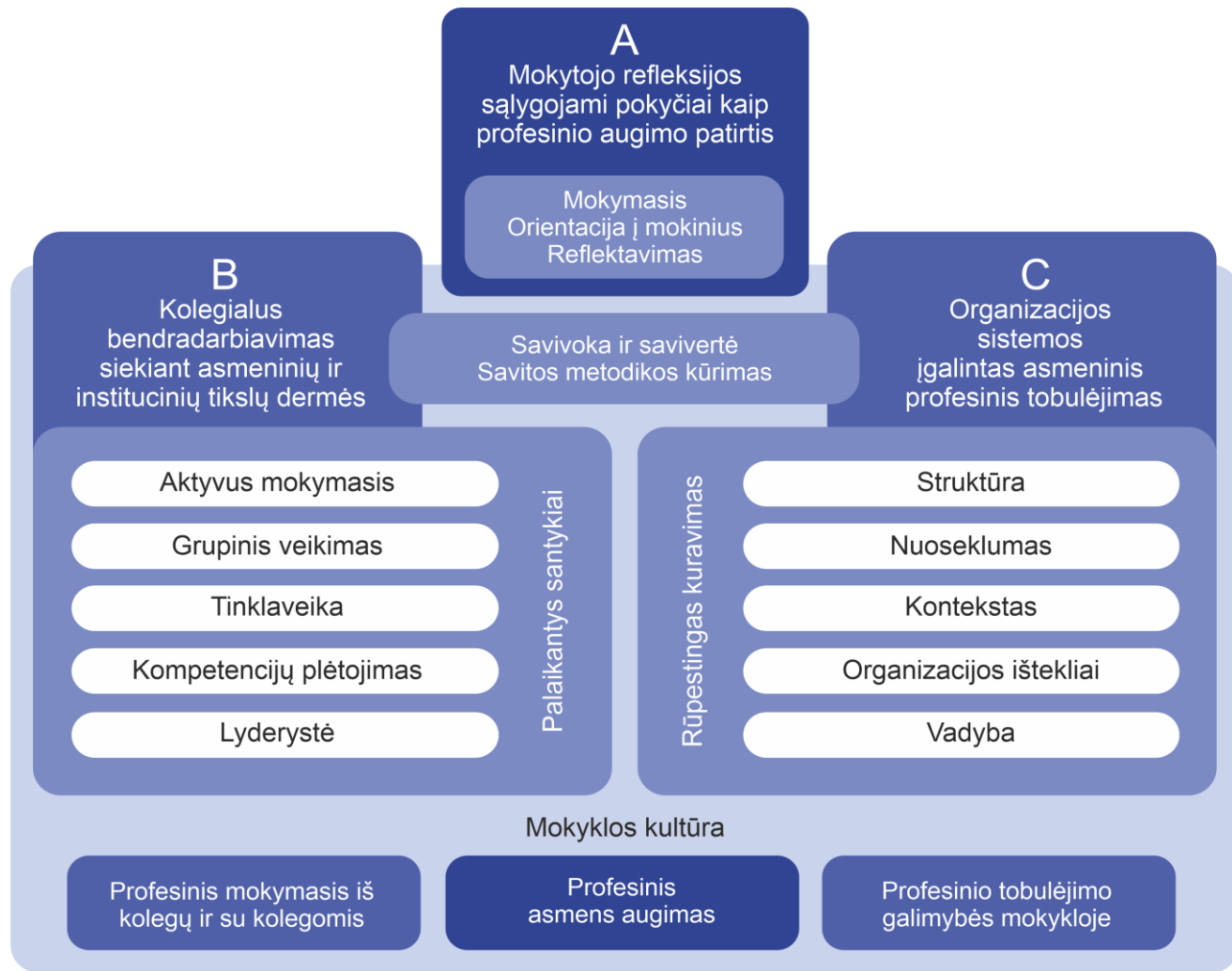
B - Kolegialus bendradarbiavimas siekiant asmeninių ir institucinių tikslų dermės

1. Kolegialios kultūros formavimasis stebint procesus ir dalijantis patirtimi.
2. Socialiniai mainai ir tinklaveika dalyvaujant savivaldžių grupių veiklose.
3. Mokymosi bendradarbiaujant sąlygos kaip stabilumą ir dalijimąsi patirtimi įgalinantys veiksniai.
4. Pozityvūs tarpusavio santykiai organizacijoje kaip esminė kolegialaus bendradarbiavimo sąlyga.

C - Organizacijos sistemos įgalintas asmeninis profesinis tobulėjimas

1. Sistemos struktūros įgalinta kryptinga mokytojo veikmė.
2. Veiklos kryptingumo ir asmeninio tikslo konkretumo sąlygojama veikla.
3. Sisteminga reflektavimo praktika kaip nuoseklaus tobulėjimo procesas.
4. Kuravimas kaip parama ir savianalizę skatinantis procesas.

Hierarchiniai kategorijų ryšiai ir rezultatų erdvė

- A, B, C kategorijos tarpusavyje persipina ir viena kitą papildo bei plėtoja, jos atliepia mokykloje sukurtą ir naudojamą Asmeninio profesinio tobulėjimo sistemą, veikiančią **kaip rekursyvi struktūra**.
- Rezultatų erdvėje *centrinė* visų APT sistemos veiklų ašis yra susijusi su **individualia mokytojo patirtimi**. Mokyklos sistema vienija *individus kolegialiai sąveikai naudojantis organizacijos ištekliais ir infrastruktūra*.
- Tyrimu identifikuoti **stipriausios APT modelio dalys**, turinčios įtakos mokytojo profesiniam augimui:
  - **tikslo** išsikėlimas ir jo siekis;
  - sisteminga **reflektavimo** praktika;
  - mokytojo **santykiai** su kolegomis ir kuratoriumi bei grįžtamasis ryšys.

Antros eilės kategorijos apima ir susieja visas tris pirmos eilės (A,B,C) kategorijas ir atsako į klausimą, *kaip, kokiais būdais mokytojai patiria profesinį augimą.*

Šios kategorijos išskiria **veiksmingiausias profesinio augimo dalyvaujant APT sistemoje veiklas:**

- Mokymasis kaip naujų žinių gavimas;
- Reflektavimas;
- Savitos metodikos kūrimas;
- Kolegialus bendradarbiavimas;
- Sistemos teikiamos galimybės;
- Asmeninės emocijos, patiriamos iš mokinių;
- Orientacija į mokinius.

Mokyklos APT veiklų ypatumai

- Tobulėjimas savo kasdienėje veikloje tikslingai stebint ir analizuojant poveikio rezultatus;
- Individualus mokymasis ir kolegialus bendradarbiavimas;
- Sisteminga veiklos ir rezultatų refleksija;
- Ugdomojo konsultavimosi praktika;
- Kolegų veiklos stebėjimas ir analitiniai pokalbiai;
- Edukacinės inovacijos, kūrybingumas, atvirumas.